

УДК 327(73)“189/19”

DOI <https://doi.org/10.24919/3083-6158.18/60.6>

Олександр НАБОКА

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та археології, Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, Україна, індекс 36000 (snaboka9@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1678-9475>

Віктор ВОРОНІН

доктор історичних наук, професор кафедри історії та археології, Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, Україна, індекс 36000 (hinst.lnu@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1467-9865>

Ігор МИХАЛЬСЬКИЙ

доктор історичних наук, професор кафедри історії та археології, Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, Україна, індекс 36000 (csaf8385@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1027-596X>

Бібліографічний опис статті: Набока, О., Воронін, В., & Михальський, І. (2025). Від східноазійського до глобального курсу. Т. Рузвельт та еволюція американської зовнішньополітичної стратегії наприкінці XIX – на початку XX ст. *Українські історичні студії*, 18(60). 56–62. doi: <https://doi.org/10.24919/3083-6158.18/60.6>

ВІД СХІДНОАЗІЙСЬКОГО ДО ГЛОБАЛЬНОГО КУРСУ. Т. РУЗВЕЛЬТ ТА ЕВОЛЮЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Анотація. Метою статті є аналіз східноазійської політики адміністрації Теодора Рузвельта як ключового етапу формування глобальної стратегії зовнішньої політики США на межі XIX–XX століть. Особлива увага приділяється трансформації американського підходу до міжнародних справ, переходу від ізоляціонізму до активної глобальної дипломатії, а також ролі Рузвельта як архітектора нового типу міжнародного лідерства США. **Методологію дослідження** становлять принципи історизму, об'єктивності та міждисциплінарного аналізу. У роботі використано історико-порівняльний метод, метод джерелознавчої критики, елементи геополітичного, біографічного та контекстуального аналізу. Особливу увагу приділено вивченню першоджерел, а також праць західних дослідників, що дає змогу репрезентувати зовнішньополітичну діяльність США в широкому міжнародному контексті. **Наукова новизна.** У статті здійснено комплексну характеристику східноазійської політики США в період президентства Теодора Рузвельта, що недостатньо досліджена в українській історіографії. Уперше проаналізовано ідеологічні, геополітичні та стратегічні основи концепції «прогресивного інтвенціонізму» як форми міжнародної дії, що поєднувала реформи всередині країни з експансією за її межами. Установлено зв'язок між поглядами Рузвельта та концепцією морської могутності Альфреда Т. Мехена як основи формування американської глобальної стратегії. **Висновки.** Результати дослідження свідчать, що політика Т. Рузвельта у Східній Азії відіграла ключову роль у трансформації США з регіональної сили в глобального актора. Його дипломатична активність, зокрема посередництво в завершенні російсько-японської війни та демонстрація військово-морської сили США через «Білий флот», заклала підґрунтя для нової глобальної ролі Вашингтона. Аналіз політики Рузвельта дає змогу глибше зрозуміти витоки сучасної американської зовнішньої політики, у якій поєднуються ідеалізм, прагматизм, моральна риторика та стратегічна проєкція сили.

Ключові слова: Теодор Рузвельт, зовнішня політика США, Східна Азія, «прогресивний інтвенціонізм», російсько-японська війна, політика «відкритих дверей», Портсмутський мир, «Білий флот», морська стратегія, Альфред Мехен, глобальна стратегія, американська дипломатія.

Oleksandr NABOKA

Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of History and Archaeology, State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University", 3, Ivana Banka Str., Poltava, Ukraine, postal code 36000 (snaboka9@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1678-9475>

Viktor VORONIN

Doctor of Historical Sciences, Professor at the Department of History and Archaeology, State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University", 3, Ivana Banka Str., Poltava, Ukraine, postal code 36000 (hinst.lnu@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1467-9865>

Ihor MYKHALSKYI

Doctor of Historical Sciences, Professor at the Department of History and Archaeology, State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University", 3, Ivana Banka Str., Poltava, Ukraine, postal code 36000 (csaf8385@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1027-596X>

To cite this article: Naboka, O., Voronin, V., & Mykhalskyi, I. (2025). Vidskhidnoaziiskoho dohlobalnoho kursu. T. Ruzvelt ta evoliutsiia amerykanskoi zovnishnopolitychnoi stratehii naprykintsi XIX – na pochatku XX st. [From an East Asian to a Global Course: T. Roosevelt and the Evolution of American Foreign Policy Strategy at the Turn of the 19th–20th Centuries]. *Ukrainski istorychni studii – Ukrainian Historical Studies*, 18 (60). 56–62. doi: <https://doi.org/10.24919/3083-6158.18/60.6> [in Ukrainian]

FROM AN EAST ASIAN TO A GLOBAL COURSE: T. ROOSEVELT AND THE EVOLUTION OF AMERICAN FOREIGN POLICY STRATEGY AT THE TURN OF THE XIX–XX-TH CENTURIES

Summary. *The aim of the article is to analyze the East Asian policy of Theodore Roosevelt's administration as a key stage in the formation of the United States' global foreign policy strategy at the turn of the XIX-th and XX-th centuries. Special attention is paid to the transformation of America's international posture – from isolationism to proactive global diplomacy – and Roosevelt's role as the architect of a new model of U.S. leadership on the world stage.*

Methodology. *The methodological framework of the study is grounded in the principles of historicism, objectivity, and interdisciplinary analysis. The research employs historical-comparative and source criticism methods, as well as elements of geopolitical, biographical, and contextual analysis. Emphasis is placed on primary sources and the historiographical contributions of Western scholars, enabling a comprehensive understanding of U.S. foreign policy within a broad international context.*

Scientific Novelty. *The article offers a comprehensive overview of the United States' East Asian policy during Theodore Roosevelt's presidency, a topic largely underexplored in Ukrainian historiography. It introduces the concept of "progressive interventionism" as a blend of domestic reform and international expansion, analyzing its ideological, geopolitical, and strategic dimensions. The study also reveals the intellectual influence of Alfred T. Mahan's theory of sea power on Roosevelt's foreign policy thinking and the emergence of a global U.S. strategy.*

Conclusions. *The research findings demonstrate that Roosevelt's East Asian policy was crucial to the transformation of the United States from a regional power into a global actor. His diplomatic initiatives – particularly the mediation of the Russo-Japanese War and the global voyage of the Great White Fleet – laid the foundation for a new international role for Washington. The analysis of Roosevelt's policy deepens our understanding of the origins of modern U.S. foreign policy, where idealism, pragmatism, moral rhetoric, and strategic power projection are closely intertwined.*

Key words: *Theodore Roosevelt, U.S. foreign policy, East Asia, progressive interventionism, Russo-Japanese War, Open Door Policy, Portsmouth Peace Treaty, Great White Fleet, naval strategy, Alfred Mahan, global strategy, U.S. diplomacy.*

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку міжнародних відносин характеризується поступовою хаотизацією встановленого після закінчення «холодної війни» однополярного міжнародного порядку. Дедалі більше загострюються суперечності між провідними державами, які демонструють бажання закріпити своє лідерство в тих чи інших регіонах, реалізуючи цей сценарій завдяки роздмухуванню законсервованих раніше міжнародних проблем, різкого нарощування військових сил та прямої військової агресії. Одним з епіцентрів цього процесу нині є і Україна, яка з лютого 2022 р. стала об'єктом широкомасштабної агресії з боку російського путінського режиму.

Комплексне розуміння сучасної кризи однополярного міжнародного порядку, заснованого на домінуванні США, неможливе без вивчення історії її формування та етапів уживлення її елементів у міжнародну структуру. Цей процес відбувався далеко не одночасно, а був розтягнутий у часі, з другої половини XIX ст. Серед тих, хто був безпосередньо пов'язаний із формуванням американської регіональної та глобальної стратегії наприкінці на початку XX ст., – президент США Т. Рузвельт (1901–1909).

Аналіз досліджень. Діяльність 26-го президента Сполучених Штатів, особливо у Східній Азії, яка в період, що досліджується, була ключовим регіоном, де проходили первинну апробацію американські підходи до міжнародних справ, досить слабо відображена в українській історіографії.

Натомість, східноазійська політика адміністрації Т. Рузвельта, як одна з ключових першооснов майбутнього глобального курсу, досить плідно та докладно вивчали представники західної історіографії. Серед праць науковців можна виділити роботи Т. Деннета (Dennett, 1925), Х. Білля (Beale, 1956), Р. Далека (Dallek, 1997), М. Ханта (Hunt, 1987), Д. Курландера (Kurlander, 2005), Є. Морріка (Morris, 1979), Р. Турка (Turk, 2002) та ін.

Методологічну основу дослідження становлять принципи історизму, об'єктивності та міждисциплінарного підходу. Застосовано методи історико-порівняльного аналізу, джерелознавчої критики, а також елементи геополітичного й контекстуального аналізу зовнішньополітичних рішень США.

Метою статті є висвітлення східноазійської політики США в період президенства Т. Рузвельта та її вплив на процес подальшого формування американської зовнішньополітичної стратегії на глобальному рівні на рубежі Нового та Новітнього часу.

Виклад основного матеріалу. На рубежі XIX–XX ст. США з національної та регіональної держави, зосередженої на внутрішньому розвитку, трансформувалися в глобального актора. Ключову роль у цьому процесі відіграв 26-й президент США Теодор Рузвельт (1901–1909), який не лише здійснив низку реформ усередині країни, а й активізував американську дипломатію в глобальному масштабі. Його політика стала символом ери «прогресивного інтервенціонізму» – нової форми міжнародного впливу, яка поєднувала мілітаризм, економічний тиск і дипломатію.

Ця ідеологія містить дві важливі ідеї, які були притаманні американській зовнішній політиці наприкінці XIX – на початку XX ст. Термін «прогресивний інтервенціонізм» у контексті політики Теодора Рузвельта вживається для позначення поєднання двох ключових ідей:

- 1) «прогресивізм» – внутрішньополітична доктрина початку XX ст. у США, яка виступала за реформи, модернізацію, соціальну справедливість і боротьбу з корупцією;
- 2) «інтервенціонізм» – активна зовнішня політика, що передбачає втручання держави у справи інших країн для досягнення стратегічних, політичних або економічних цілей.

Ця концепція виправдовувала з морального боку активне втручання США в міжнародні справи з метою встановлення «порядку», «цивілізації», стабільності, але також з метою реалізації економічних інтересів. У риторичі Рузвельта це була не агресія, а «гуманна експансія», що мала на меті сприяти цивілізованому «прогресу» народів.

Ранішній життєвий шлях Рузвельта сприяв формуванню його поглядів як політика та дипломата, системи його зовнішньополітичних поглядів. Майбутній президент народився

27 жовтня 1858 р. в Нью-Йорку в родині заможного бізнесмена Теодора Рузвельта та Марти Буллок. Хлопчик не відрізнявся добрим здоров'ям, змалку страждав на важку астму, що сформувало в ньому прагнення до фізичного загартування. Як відзначив американський біограф Рузвельта Е. Морріс, ««його боротьба з астмою сформувала його раннє світобачення: лише сила волі та дисципліна могли зробити людину дієвою – у політиці або на війні» (Morris, 1979, с. 41).

Він був змушений отримувати домашнє навчання, самостійно вивчав зоологію, орнітологію, вів «музей» тварин у себе вдома (Morris, 1979, с. 41).

У 1876 р. Теодор вступив до Гарвардського університету, де вивчав природничі науки, історію, філософію. Саме тут він і захопився письменництвом – у 1882 р. видав свою першу серйозну історичну працю, присвячену дослідженню військово-морської історії США у період війни з Англією 1812 р.

Після закінчення Гарварду вступив до Колумбійської школи права, але кинув навчання заради політики, якою захопився на початку 80-х рр. XIX ст. У 1881 р., у віці 23 років, був обраний до Асамблеї штату Нью-Йорк від Республіканської партії. Рузвельт швидко зарекомендував себе як реформатор, що виступав проти політичної корупції, зокрема у власній – Республіканській партії.

Особиста трагедія перервала його політичну кар'єру. У лютому 1884 р. в один день померли його молода дружина Еліс Лі (після пологів) і мати (від тифу). Рузвельт тимчасово полишив політичну діяльність та шукав спокою на ранчо в Дакотах, де працював ковбоєм, мисливцем і навіть шерифом. Морріс так образно описав життєву трагедію Рузвельта: «Як лев, що одержимо намагається витягти спис зі свого пораненого боку, Рузвельт взявся витіснити Еліс Лі зі своєї душі. Ностальгія, слабкість, до якої він був надзвичайно вразливий, могла дозволятися, якщо була приємною, але якщо болючою – її слід було придушувати, «поки пам'ять не стане надто мертвою, щоб боліти» (Morris, 1979, с. 161).

Його біографи відзначають, що досвід життя на «Дикому Заході» загартував його морально й фізично, поглибив зв'язок із «простими американцями» та природою.

У 1886 р. він нарешті повернувся до Нью-Йорка, де одружився вдруге (з Едіт Кароу). Його амбітне повернення до політичної діяльності виявилось невдалим – він програв вибори на посаду мера мегаполіса. Проте в цей період сформувалося політичне реноме Рузвельта, яке базувалося на вірі в реформаторську політику; щире захоплення історією та військовою справою; витривалість і рішучість, здобуті через особисті випробування.

Поступово він таки почав робити державну та політичну кар'єру. У 1895–1897 рр. він почав політичний шлях з посади заступника комісара поліції Нью-Йорку. У 1897–1898 рр. Рузвельт – уже асистент секретаря Військового відомства США.

Ключовим для його зростання став 1898 р. коли під час Іспано-американської війни очолював добровольчий загін «Гордії» (Rough Riders), що підняло його популярність серед потенційних виборців. Це дало йому змогу нарешті досягти помітного успіху в публічній політиці. У 1899–1900 рр. був губернатором штату Нью-Йорк, де провів низку прогресивних реформ.

У 1900 р. популярність Рузвельта дозволила йому бути обраним віцепрезидентом США при президенті Вільямі Мак-Кінлі (1834–1901). У 1901 р., після вбивства останнього він став 26-м президентом США у віці 42 років – наймолодшим президентом в історії країни на той час (Morris, 1979, с. 217).

Серед іншого, саме в цей період формувалася система його поглядів на міжнародну політику в Східній Азії. Рузвельт уважав регіон ключовим для глобального впливу США. Політик розумів, що геополітичний контроль над цим регіоном сприятиме зміцненню американської позиції як світової сили. Із самого початку він виступав за підтримання балансу сил між великими державами в регіоні. Рузвельт уважав, що США повинні відігравати роль арбітра та стримувача конфліктів, щоб уникнути домінування будь-якої окремої держави (Beale, 1956, с. 219).

На початку ХХ ст. у Східній Азії Вашингтон почав утверджуватись як держава, що альтернативна за своєю ідеологією старим європейським імперіям (LaFeber, 7, с. 106).

У цей період США мали кілька зовнішньополітичних завдань: забезпечити безпеку в регіонах підвищеного національного інтересу, просунути економічні позиції за межами континенту і, що головне – утвердитися як велика держава. Перемога у війні з Іспанією (1898) дала США колоніальні володіння – Філіппіни, Пуерто-Ріко, Гуам. Це, своєю чергою, збільшувало амбіції Вашингтона, уже не тільки на регіональне, а й глобальне лідерство.

Особливо актуальним для Т. Рузвельта було подальше затвердження впливу США в Східній Азії. Кульмінацією дипломатичної активності Рузвельта в Азії стала його участь у завершенні російсько-японської війни (1904–1905). Завдяки переговорам у Портсмуті США вперше виступили як арбітр між двома світовими державами, що ознаменувало нову фазу американської дипломатії. Рузвельт отримав за це Нобелівську премію миру (1906).

Російсько-японська війна 1904–1905 рр. стала важливим етапом у формуванні глобальної стратегії США на межі Нового і Новітнього часу. У цьому регіональному конфлікті Сполучені Штати, з одного боку, формально дотримувалися нейтралітету, з іншого – активно використовували дипломатичні інструменти для просування власних стратегічних інтересів у Східній Азії. Рузвельт не випадково обрав для себе роль миротворця в цьому конфлікті. Для нього – саме таке бачення дозволяло повною мірою реалізовувати американське бачення розвитку міжнародних відносин, у основі якого – превалювання комерції над експансією та вирішення конфліктів шляхом компромісу.

На межі ХІХ–ХХ ст. Рузвельт підтримав курс Державного секретаря Джона Хея щодо політики «відкритих дверей» у Цинській імперії, виступаючи проти колоніального поділу цієї країни. США намагалися зберегти єдиний китайський ринок, уникаючи прямої анексії, але забезпечуючи присутність своїх корпорацій і військовий вплив. Будь-яка збройна спроба однієї з великих держав сприймалася як серйозна стратегічна загроза.

Як відзначав відомий американський історик дипломатії США в тихоокеанському регіоні Т. Деннет, «коли в лютому 1904 р. розпочалася Російсько-японська війна, Рузвельт симпатизував японцям, але прагнув виступити як посередник у конфлікті. Він сподівався підтримати політику «відкритих дверей» у Китаї та не допустити, щоб будь-яка з країн стала домінантною силою в Східній Азії» (Dennett, 1925, с. 119).

Американські інтереси у Східній Азії на початку ХХ ст. були зосереджені навколо кількох ключових напрямів. По-перше, після анексії Філіппін у 1898 р. США потребували стабільного безпекового середовища в Тихоокеанському регіоні. По-друге, Вашингтон був зацікавлений у збереженні територіальної цілісності Китаю та рівного доступу до його ринків – саме на цьому базувалася доктрина «відкритих дверей», сформульована ще наприкінці ХІХ століття. По-третє, Сполучені Штати намагалися не допустити надмірного посилення Російської імперії в Маньчжурії, що становило загрозу американському торговельному та геополітичному впливу (Hunt, 1987, с. 118).

Хоча США офіційно залишалися нейтральними під час війни, адміністрація Рузвельта проявляла прихильність до японської сторони, що було зумовлено як геополітичними розрахунками, так і прагненням стримати російське домінування в Північно-Східному Китаї. Рузвельт вів неформальні консультації з японськими дипломатами, зокрема з послом Канеко, та підтримував ідею врегулювання конфлікту через міжнародне посередництво. Як відзначав японський дослідник Іріє Акіра, «хоча формального альянсу не існувало, адміністрація Рузвельта дотримувалася доброзичливої нейтральності, яка сприяла успіху Японії» (Iriye, 1981, с. 157).

Кульмінацією східноазійської американської дипломатії в цей період стала участь у Портсмутських переговорах 1905 р., на яких за посередництва США було укладено мир між Японією та Росією. Цей договір не лише засвідчив перемогу Японії, а й зберіг принцип територіальної цілісності Китаю, що відповідало ключовим інтересам Сполучених Штатів. Укладення Портсмутського миру забезпечило Рузвельту міжнародне визнання –

він став першим американцем, удостоєним Нобелівської премії миру (1906). Оцінюючи японсько-російський договір, американський президент уважав, що він вигідний для всіх сторін. Характеризуючи Портсмутську угоду, очільник США відзначав, що її укладення, «надзвичайно добре для Росії, надзвичайно добре для Японії і, зрештою, надзвичайно добре для мене теж» (Kurlander, 2005, с. 45).

Дипломатичний успіх у Портсмуті закріпив за США статус неупередженого посередника та сприяв посиленню авторитету Вашингтона на міжнародній арені.

Крім того, у контексті російсько-японського конфлікту відбулася ще одна важлива подія – підписання в липні 1905 р. меморандуму Тафта – Кацура, у якому США фактично визнавали домінування Японії в Кореї в обмін на підтвердження американського контролю над Філіппінами. Меморандум став неформальною основою «джентльменської угоди» між США та Японією до 1910-х рр. Це свідчить про прагматизм і стратегічне мислення американської дипломатії, яка балансувала між підтримкою партнерів і захистом власних позицій. «Меморандум Тафта – Кацура 1905 р. був фактично негласною угодою, у якій Сполучені Штати визнавали сферу впливу Японії над Кореєю в обмін на визнання Японією контролю Америки над Філіппінами. Це неофіційне «джентльменське порозуміння» ілюструвало прагматичний і стратегічний підхід обох держав до збалансування своїх імперських амбіцій у Східній Азії» (LaFeber, 1997 с. 86).

Так, участь США у врегулюванні російсько-японської війни є прикладом того, як зовнішня політика Теодора Рузвельта поєднувала моральну риторiku з прагматичним розрахунком. Завдяки такій стратегії Сполучені Штати зміцнили свою присутність у Східній Азії та заклали основи нової моделі глобальної участі, що згодом стане характерною для всієї американської дипломатії ХХ ст.

Також слід відзначити, що у своїй східноазійській політиці Рузвельт дотримувався прагматичного балансу – визнаючи інтереси Японії в Кореї, він одночасно намагався стримати її експансію. Це стало першим прикладом стратегічного балансування, яке пізніше стане основою американської політики в Азії (Dallek, 1997, с. 104).

Східноазійська політика Рузвельта стала основою для трансформації США вже в глобального гравця. Він поєднав мілітаризацію флоту, активну дипломатію, захист економічних інтересів і демонстрацію сили. Саме за його президентства США вперше провели демонстративне навколосвітнє плавання «Великого білого флоту» (1907–1909), що мало символізувати нову роль держави, насамперед у морях та океанах.

Амбіції Рузвельта перетворити США на провідну військово-морську державу багато в чому було сформовано під впливом Альфреда Мехена (1840–1914) – офіцера американського військово-морського флоту, історика, стратега. Зв'язок між Рузвельтом та Мехеном вважається одним із ключових інтелектуальних чинників формування глобальної стратегії США на межі ХІХ–ХХ ст. Ідеї мислителя, зокрема, викладені в книзі «Вплив морської сили на історію, 1660–1783» (Mahan, 1890) суттєво вплинули на зовнішньополітичне та військово-морське мислення президента, особливо в питаннях експансії, контролю над морями і побудови імперської сили (Turk, 1979, с. 190).

У своїй праці Мехен системно доводив, що панування на морі є ключем до світового панування. Його теорія морської могутності базувалася на: потужному військово-морському флоті; контролі над стратегічними портами та каналами; володінням колоніями для забезпечення потреб флоту; морському домінуванню як основи національного добробуту.

Слід відзначити, що Рузвельт захоплювався працями Мехена ще до початку свого президентства. Він особисто листувався з ним і називав його «найвидатнішим американським стратегом свого часу». Він реалізував ідеї стратега у практику, давши початок широкій модернізації ВМС США. У межах цієї концепції і було створено могутній «Білий флот» (Turk, 1979 с. 191).

Також було встановлено американський контроль над ключовими морськими вузлами – Панамським каналом, островом Гуам, Пуерто-Ріко, Гавайями, так визначаючи Тихий океан як ключову територію для американського домінування.

Висновки. Дослідження еволюції зовнішньої політики США в період президенства Теодора Рузвельта засвідчило глибинні трансформації в американському стратегічному мисленні, що стали основою формування нової глобальної ролі Сполучених Штатів на рубежі XIX–XX ст. Саме в цей період США перейшли від регіональної ізоляції до активної участі в міжнародних справах, і ключовим архітектором цього курсу став 26-й президент країни.

У зовнішньополітичному вимірі Т. Рузвельт запропонував нову ідеологічну парадигму – «прогресивний інтервенціонізм», яка поєднувала внутрішньоамериканські реформи з активною і водночас прагматичною міжнародною політикою. У Східній Азії ця стратегія виявилася через підтримку політики «відкритих дверей» у Китаї, врегулювання російсько-японської війни 1904–1905 рр., меморандум Тафта – Кацура та демонстрацію військово-морської потуги США через навколосвітнє плавання «Великого білого флоту».

Результати дипломатичної активності Рузвельта закріпили за США статус держави-посередника в міжнародних конфліктах, підвищили престиж Вашингтона та продемонстрували здатність Сполучених Штатів до проєкції сили за межі західної півкулі. Саме в цей час відбувся перехід від доктрини Монро до глобально-активної моделі поведінки в міжнародних відносинах.

Особливу роль у формуванні цієї моделі відіграв вплив ідей Альфреда Т. Мехена щодо морської могутності, які Рузвельт не лише сприйняв інтелектуально, а й реалізував практично. Це дало змогу закласти основи нової стратегічної концепції – контроль над ключовими геополітичними вузлами та впевнене входження США до кола великих держав.

Так, східноазійська політика Теодора Рузвельта є надзвичайно важливим етапом у становленні американської глобальної стратегії. Її вивчення дає змогу краще зрозуміти сучасну роль США у світі, витоки американського підходу до конфліктів, дипломатії, сили та моралі. Досвід Рузвельта продемонстрував ефективність поєднання ідеалізму з прагматизмом, реформаторства з експансіонізмом, а також довів, що зовнішньополітичне лідерство є наслідком не лише сили, а й здатності до компромісу, стратегічного мислення та адаптації до глобальних змін.

Джерела та література

- Beale, H. K.** (1956). *Theodore Roosevelt and the Rise of America to World Power*. Baltimore: Johns Hopkins Press.
- Dallek, R.** (1997). *The American Style of Foreign Policy: Cultural Politics and Foreign Affairs*. New York: Knopf.
- Dennett, T.** (1925). *Americans in Eastern Asia: A Critical Study of the Policy of the United States with Reference to China, Japan and Korea in the 19th Century*. New York: Macmillan.
- Hunt, M. H.** (1987). *Ideology and U.S. Foreign Policy*. New Haven: Yale University Press.
- Iriye, A.** (1981). *Power and Culture: The Japanese-American War, 1941–1945*. Cambridge: Harvard University Press.
- Kurlander, D.** (2005). *Theodore Roosevelt: A Life*. Boston: Beacon Press.
- LaFeber, W.** (1997). *The American Search for Opportunity, 1865–1913*. New York: Cambridge University Press.
- Mahan, A. T.** (1890). *The Influence of Sea Power upon History, 1660–1783*. Boston: Little, Brown and Company.
- Morris, E.** (1979). *The Rise of Theodore Roosevelt*. New York: Coward, McCann & Geoghegan.
- Turk, R.** (2002). *The Ambiguous Legacy: U.S. Foreign Relations in the “American Century”*. New York: Greenwood Press.

Дата надходження статті: 01.07.2025

Дата прийняття статті: 14.08.2025

Опубліковано: 14.10.2025